

Sociologie

Kulturní způsob řešení problémů

Symbolická komunikace

Symbolická komunikace

- pro přežití člověka i spol. je důlež. *schopnost přijímat info v symbolické podobě*
- umožňuje kolektivní aktivity (práce, válka, ceremonie, ...)
- pomocí symbolů organizují lidé pocity i zkušenosti => řád (ve světě)
- nutná podmínka pro organizaci aktivit
- přenos info mimo prostor i čas - rozvoj lidského vědění (poučení z minulosti, představa budoucnosti, abstrakce)

Funkce symbolické komunikace

- koordinace aktivit
- orientace mimo přímou zkušenost
- oživení minulosti
- plánování budoucnosti

Komunikační typologie společností (G. Braga, italský sociolog, 60. léta 20. stol.)

- **kapilární k.** - „face to face“, paměť
- **organická k.** - písmo (státní správa), skladování info, schopnost čtení je strategická dovednost, centrem komunikace mudrci a umělci
- **masová k.** - rozvoj technologie, centralizovaná média
- kontrola soc. prostoru

(kombinace a přechodné systémy)

Komunikace v tradiční a moderní spol.

Daniel Lerner (50. léta 20. stol.)

	tradiční spol.	moderní spol.
<i>zdroj</i>	statusově privilegovaní	odborníci na sdělování
<i>obsah</i>	preskriptivní	deskriptivní
<i>kanál</i>	ústně	masová média
<i>publikum</i>	homogenní skup.	heterogenní skup.

Analýza masové komunikace

Harold D. Lasswell (The Structure and Functions of Communication in Society, 1948):

1. komunikátor
2. obsah sdělení
3. médium
4. publikum
5. účinky komunikace

1. Komunikátor

- specializovaná organizace
- média ve službách toho, kdo kontroluje spol. systém
- masová produkce – komunikátor je součástí trhu

2. Obsah sdělení

- obsahová analýza (i jako výzkumná technika)
- problém: *záměr komunikátora a účinek na publikum se mohou lišit*
- obsahy masové k. (S.N. Eisenstadt, 1923-2010, izraelský sociolog):
  - **technicko-instrumentální** - návody na jednání v urč. rolích (předpověď počasí, tipy trávení vol. času apod.)
  - **obecně-kognitivní** - nové situace a info (poučné a zábavní pořady)
  - **normativní** - poučení o dobru/zlu

3. Prostředky masové komunikace

- technika + *sociální podmínky*
- Příklad: tisk v pol. 19. stol.
  - rozšíření gramotnosti (systém základ. školství)
  - větší prostorová koncentrace čtenářů (urbanizace)
  - demokratizace - vznik veřejnosti se zájmem i právem na politické informace
  - nárůst volného času

4. Publikum

- představa publika jako atomizované masy (bez propojení s ostatními) => mýtus o "všemocnosti masových médií,,
- (?) moderní spol. se tak jeví jako spol. *úpadku primárních skupin a neformálních vztahů*
- podporováno metodikou výzkumu (náhodný výběr - vytržení jedince ze soc. vazeb)

5. Analýza účinků komunikace

- *vliv médií nižší než předpoklad X* vliv soc. vazeb naopak významný
- výzkumy: Lazarsfeld, Berelson, Guadet, Merton, Katz; 40. léta 20. stol.
  - *dvoustupňová komunikace*
  - *názoroví vůdci* (lokální a kosmopolitní; různé vrstvy, různ. kompetence)
  - model:
    - masmédia - poskytují informace, ale málo přímo mění postoje (to mohou soc. vztahy)
    - názoroví vůdci se uplatní u zpráv střední důležitosti

Kritika masové komunikace

- množství info => snížení možnosti zpracovat info
- dezorientace (množství info není nárůstem vědění)
- libovolná info je určena každému
- nový "rytmus" života: rytmus televizních zpráv

Sociální podmíněnost komunikace

Teorie řečových kódů (z r. 1958, Basil Bernstein, 1924-2000, britský sociolog, sociologie vzdělání):

- veřejná **X** formální řeč (později a abstraktněji: **omezený X rozvinutý** kód)
- znaky omez. kódu (nižší vrstvy):
  1. podřízenost autoritě
  2. monotónní práce (neslouží k jejich seberealizaci)
  3. méně vlastního rozhodování
  4. řeč plná implicitních významů (<= předpoklad, že posluchači uvažují podobně - typické v rámci primární skupiny)
- (?) Problém: *Může být omez. kód vynucen situací?*
- *řečové komunity* (William Labov) - sdílí jazykové normy (často neuvědomované)

Ritualizovaná komunikace

Rituál i komunikace mají společné znaky (viz též rituál u E. Durkheima):

- stereotypizace - probíhá podle pravidel
- transcendence - probíhá „zde a nyní“, ale není vázána na „zde a nyní“
- souhra naladění účastníků
- tvorba vzájemného pouta

Ritualizovaná komunikace

- většina *konverzace posiluje soc. soudržnost* (není přenosem info)
- lingvistická socializace - přenos struktury světa
- "omezený kód" skupiny (=> vyloučení vetřelců a posílení jednoty skupiny)

Příklad:

- ideologie - vysoká míra ritualizace, emotivní náboj X slabý deskriptivní význam (vágní terminologie)

Ritualizovaná komunikace - *topoi*

topoi - řečová klišé

- skupiny se vyznačují sadou takových topoi
- vyjadřují i osobní zkušenosti (klišé z reklam a filmů)

"odborný" jazyk - vyloučení nezasvěcených, ALE může vyostřovat konflikty (vědecké komunity, byrokracie)

tabuizace slov - ztotožnění s objektem